

קול הדוד

פנינים יקרים מליקטים מספר קול דודי עה"ת ומועדים מאת הרב ר' דוד פראנר שליט"א
נשיא דהתאחדות קהילות החרדים בעיר הבירה לונדון יצ"ו

[לשבע ברכות] פינחס בן אלעזר וגו' את בריתי שלו' וגו'

(כ"ה י"א).

היו"ד של פינחס היא זעירא והיו"ו של שלו' היא קטיעא ללמוד דאות קטנה יו"ד המרמז ללידת האדם כשהוא קטן מתגדל ונעשה וי"ו שהוא יו"ד אריכתא כשהאדם גדל אבל צריך לזכור דלעולם היו"ו שלו אינו שלם אלא הוא קטיעא שעדיין חסר לו דאין האיש יכול להשיג שלמות כשהוא לבדו וכבר אמרה תורה [בראשית ב' י"ח] לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו ובנשאו אשה יכול להשיג בחינת וי"ו שלם דדרשינן סוטה י"ז. איש ואשה זכו שכינה ביניהם דהיו"ד של איש והה"ה של אשה מתחברים לשם י"ה ואות ה"ה עצמו מצד ימינו הוא וי"ו שלם ומצד שמאלו הוא וי"ו קטיעא דכשמתקרב האי ה"ה של אשה ליו"ד של איש שלפניו אז היו"ו השלם של הה"ה הוא לצד היו"ד לסימן דהיו"ד משלים ומחבר את החסר שביו"ו קטיעא שמצד השני של הה"ה.

לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלו' (כ"ה י"ב).

לכאורה לשון אמר מיותר הוא ולמה לא כתוב סתם לכן הנני נתן לו וגו' ועוד קשה קצת הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ולמה קיבל שכר זה של הנני נותן לו וגו' וי"ל דשאני הכא דע"י המצוה שקיים היו מבזין אותו השבטים שהיו אומרים ראיתם בן פוטי זה וכו' כמו שרש"י מביא לעיל על פסוק י"א והיה צריך ליתן לו דבר שיוכל לכה"פ להשקיט את המבזים וי"ל דלכן כתיב כאן אמר וגו' היינו שיאמר ויפרסם בין כל השבטים ובפרט בין המבזין אותו הנני נותן לו וגו' ובזה ישקטו מלבזותו.

ובני אליאב וגו' הוא דתן ואבירם קרואי העדה אשר הצו על משה וגו' (כ"ו ט').

כאן הקרי הוא קריאי והכתיב הוא קרואי ואילו לעיל פר' במדבר לגבי נשיאי המטות כתוב [א' ט"ז] אלה קריאי העדה נשיאי מטות וגו' הקרי הוא קרואי והכתיב הוא קריאי להיפך לגמרי מההיא דהכא והנה בפרשת חיי שרה כשאלעזר דיבר עם רבקה כתיב [בראשית כ"ד כ"ג] ויאמר מי את וגו' היש בית אביך מקום לנו ללין וגו' כתיב ללין עם יו"ד וכשהיא השיבה לו ואמרה גם מקום ללון וגו' כתיב ללון עם וי"ו ומפרש רש"י דההבדל הוא דללין הוי פירוש לילה אחת וללון משמע הרבה לילות הרי דאות יו"ד מרמז על דבר ארעי ואות וי"ו מרמז על דבר קבוע וא"כ ניחא גם הנ"ל בהוספת עוד הקדמה והיא דתמיד הכתיב קודם לקרי בזמן דרק אחרי שנכתבה התורה אפשר לקרות בה ועתה לגבי נשיאי המטות שבשעה שנבחרו עדיין לא היו ידועים ונתמנו ע"פ הדיבור כדאמר לו הקב"ה למשה שם פרשת במדבר א' ה' ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם וגו' כתיב בהם קריאי העדה עם יו"ד שבשעת כתיבת שמם עדיין היו חדשים וארעים אלא דאח"כ כאשר

הנהיג כל אחד שבטו כראוי וכנכון נעשו ניכרים ושמן נתהפך לשבח קבוע לדורות לכל הקוראין בתורה ומש"ה הקרי הוא קרואי העדה אבל דתן ואבירם עשו את עצמם קרואי העדה שהיו עשירים ותקיפים כדאיתא בנדרים ז: ושמן היה ידוע ברבים בשעה שנתמנו וע"כ כתיב בהם קרואי העדה תיכף בשעת מינוי ולבסוף כשהצו על משה ועל אהרן ונאבדו נתברר למפרע דהיה המינוי רק ארעי וע"כ הקרי לדורות הוא קריאי

ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון וגו' וסמכת את ידך וגו' (כ"ז י"ח).

רש"י מפרש ד"ה קח לך קחנו בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום אבל אח"כ פסוק כ"ב דכתיב ויקח את יהושע מפרש רש"י לקחו בדברים והודיעו מתן שכרן של פרנסי ישראל ע"ש ולכאורה צריך להבין למה שינה רש"י כאן פירושו ממה שפירש לפני"כ בענין הקיחה בדברים וי"ל דתחילה אמר לו הקב"ה למשה קח את יהושע לפני כניסתו לעבודת הצבור ואז עדיין חשב יהושע שיש תענוג בהנהגת בניו של מקום אבל בפסוק השני מדובר לאחר שכבר נכנס להנהגה דלשון ויקח את יהושע הוא לשון עבר וראה יהושע כבר שאין זו עבודה קלה והיה אולי מקום לחוש שיתחרט על קבלתו אז הוצרך לפייסו ולנחמו ולהבטיח לו מתן שכרן של פרנסי ישראל לעולם הבא.

ובראשי חדשיכם תקריבו וגו' (כ"ח י"א).

יש לעיין למה הדגישה תורה לקרותם ובראשי חדשיכם וכאילו שייכי במיוחד לישראל ולמה לא כתבה סתם ובראשי חדשים ובפשטות י"ל דכיון דקידוש החודש תלוי בב"ד נמצא דהראשי חדשים באמת שלכם הם שבידכם ניתנו לקדשם כפי דעתכם ועי"ל בדרך ארוכה יותר קצת דהנה אח"כ פסוק ט"ו כתוב ושעיר עזים אחד חטאת לה' וגו' וכותב רש"י וז"ל ונשתנה שעיר ראש חודש שנאמר בו לה' וכו' ומדרשו באגדה אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי על שמיעטתי את הירח ע"ש ויש להבין אם כביכול הקב"ה רוצה כפרה למה מוטל על ישראל להביאה אלא דאומר להם הקב"ה לישראל אתם נהנים ממה שמיעטתי את הירח שע"י זה יש לירח מולד שראיתם הלבנה תלויה מעתה באור החמה והיא מתחדשת לפי המהלך והמרחק שלה וניתן לכם הכח לחדש ולקדש החודש בב"ד של מטה וא"כ עליכם להביא עלי כפרה כיון שהלבנה סבלה צער על ידי כביכול ואתם נהנים מצערה וע"כ כתיב ובראשי חדשיכם דהחדשים ניתנו מתנה לכם ע"י שמיעטתי את הירח ומש"ה אתם תביאו שעיר עלי לכפרה.

[לשבע ברכות] בהפטרה [כשחל פרשת פינחס לפני י"ז בתמוז] קנא קנאתי לה' וגו' כי עזבו את בריתך וגו' את מזבחתיך הרסו וגו' ואותר אני לבדי וגו' (מלכים א' י"ט י').

כל דבריו של אליהו כאן בקנאות ובתערומת על עובדי ע"ז ואעפ"כ רואים דכשעמד לקדש שם שמים נגד נביאי הבעל בהר הכרמל כתוב שם לפני"כ י"ח ל' וירפא את מזבח ה' ההרוס ויקח אליהו שתים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב וגו' ויבנה את האבנים מזבח וגו' הרי דכדי לבנות מזבח הראוי לנס גדול

פרקי אבות - פרק א' משנה א' י"ח

משנה א

ונביאים לאנשי כנסת הגדולה הם אמרו שלשה דברים וכו'.

ע' ביומא ס"ט: דלמה נקראו אנשי כנסת הגדולה משום שהחזירו עטרה ליושנה דמשה רבנו אמר הא-ל הגדול הגבור והנורא בא ירמיה וראה האין שגוים מקרקרין בהיכל אמר היכן גבורתו ואמר רק הגדול והנורא בא דניאל וראה גוים משעבדים בבניו אמר היכן נוראותיו ואמר רק הגדול והגבור והם אמרו אדרבה זו היא גבורתו שכובש את צערו ומניחם להחריב את ביתו ואדרבה זו היא נוראותיו שאם לא כן האין יכולה אומה אחת להתקיים בין האומות.

ונראה דהנ"ג דברים שאמרו אנשי כנה"ג מכוונים כנגד דברי ירמיה ודניאל דבהא דהקדימו לומר הווי מתונים כוונתו להוכיח לירמיה ודניאל שלא יפסקו כ"כ במהירות להסיר תואר גבור ונורא אלא הווי מתונים בדין ואז תבינו שגם בזמן ההסתר שייכי גבור ונורא ואח"כ אמרו העמידו תלמידים הרבה דבזה תמלאו החסרון של חורבן הבית שקינן עליו ירמיה דהעוסק בתורת עולה חשיב כמו המקריב עולה וכתוב ונשלמה פרים שפתינו וכמו שמצינו שאמר ריב"ז לקיסר תן לי יבנה וחכמיה ואז כבר לא נתיירא כ"כ מהחורבן שהיה עומד להחריב את ביהמ"ק ולבסוף סיימו עשו סיג לדבריהם דבזה תמלאו החסרון שקינן עליו דניאל שאוה"ע משעבדין את בניו דע"י הסייגים יוכלו להתקיים ולהתרחק מן האומות בהיותם גלות ביניהם.

ועי' בדברי האוהב ישראל על פרשת וישב שהביא מש"ס חגיגה ט"ז: דמקשה שם כתיב שש כנפים שש כנפים וכו' והא כתיב ארבע כנפים ארבע כנפים לאחת וכו' לא קשה כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין ביהמ"ק קיים ומביא גם בשם האר"י ז"ל דשש כנפים מרמזים לשש תיבות של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ובזמן שאין ביהמ"ק קיים דיש רק ארבע כנפים מביא בשם רבו הרר"א דשתים החסרות הן אלו שכנגד כבוד מלכותו והוא עצמו האוה"י אומר שהם אלו שכנגד לעולם ועד ע"ש והנה בע"ז דף ט' איתא שית אלפי שנין הוי עלמא שני אלפים תהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח ויש לומר דגם הני שית אלפי שני הם כנגד שש כנפים וכנגד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ובשני אלפים תורה ראו כבוד השכינה מתן תורה ובית ראשון ובית שני וישראל באדמתם

שיתקדש בו ש"ש ברבים שיתף את כל השבטים בבנינו אפילו אלו שהיו עובדי ע"ז דא"א להשרות הקדושה על ישראל בלי שיהיו כל השבטים נכללים יחד ונמצא לפ"ז דהקנאות והאחדות אינם סתירה זל"ז דתוכחה מגולה ואהבה מסותרת הולכים ביחד וכמ"כ מצינו לגבי נישואי האדם דקרא כתיב ואעשה לו עזר כנגדו ודרשינן ביבמות ס"ג. זכה עזרתו לא זכה כנגדו י"ל דשניהם הם לצורך הנהגת עזר והנהגת כנגדו להגיע לשלמות.

והם כנגד כבוד מלכותו ושני אלפים ימות המשיח שישראל אין להם בית המקדש ומצפים לישועה הם כנגד לעולם ועד שרוצים ישועה סופית שתתקיים לעולם ועד ועתה יש לומר דירמיהו שראה גוים מקרקרים בהיכל ואמר היכן גבורותיו לדידיה עיקר החסרון שלאחר החורבן היה בזיון המקדש שנעלם כבוד מלכותו וכשיטת הרר"א ואילו דניאל שראה גוים משעבדים בבניו ומחשכים עיניהם מלצפות לישועה ואמר היכן נוראותיו לדידיה עיקר החסרון שלאחר החורבן הוא צערן של ישראל בגלות שנעלם מהם לעולם ועד וכשיטת האוה"י עצמו.

משנה יח

רשב"ג אומר על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום.

ע' בתוי"ט שהעיר מהא דלעיל מ"ב תנן דהעולם עומד על דברים אחרים על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח ועי' במה שתירץ שלא תהיה סתירה ביניהם ואולי אפשר עוד לומר דלעולם אמרו שתי המשניות דבר אחד דהרי ענין תורה הוא שישתלם אדם בינו לבין עצמו והיינו על האמת שאם דורש את האמת לתקן את עצמו ברור שיהא דבוק בתורה שהיא תורת אמת וענין עבודה הוא להשלים בינו לבין קונו והיינו על הדין שמקבל ומקיים את הדינים ואת המצוות שציונו הקב"ה וענין גמ"ח להשלים בינו לבין חבירו והיינו על השל' והוא גם מה שאומר הזהר קב"ה ואורייתא וישראל חדא הן דקב"ה היינו בין אדם למקום והוא ענין עבודה והוא ענין הדין ואורייתא היינו בין אדם לעצמו והוא ענין תורה והוא ענין אמת וישראל היינו בין אדם לחבירו והוא ענין גמ"ח והוא ענין השל' והא דכאן נשנו הדברים בלשון אחר ממתני' דלעיל י"ל דה"ט דמ"ב ששמעון הצדיק הוא שאמרה אמר הענינים כמות שצריכים להיות בשרשם ובמקורם אבל כאן במי"ח בדורות האחרונים שרשב"ג אמרה אחרי חורבן בהמ"ק אמר דאפשר לקיים הענינים אפילו אם ממעט בהם דסגי לידבק באמת ויעלה לו כאילו לומד כל התורה וסגי לו בקיום הדין ויחשב לו כעובד בבהמ"ק וסגי לו לחיות בשל' עם הבריות ויעלה לו כאילו עסק בגמ"ח.

יש אולי עוד להוסיף בביאור המשנה כאן דאם מתחיל אדם בדין סופו לבא לידי אמת ואחרי שבא לידי אמת יבא לידי שלו'.